

Estabilitat pressupostària,
autonomia i finançament
de la inversió pública

Antoni Castells

Universitat de Barcelona-IEB

La Fundació Carles Pi i Sunyer no comparteix
necessàriament les opinions expressades pels autors
que col.laboren en les seves publicacions.

Revisió de textos:
Montserrat Solera

© de l'edició: Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis
Autonòmics i Locals
Barcelona, setembre de 2002

Dipòsit legal núm.: B-36434-2002
ISBN: 84-95417-12-X

CONTINGUTS

1. L'objectiu d'estabilitat pressupostària	5
2. Les lleis d'estabilitat pressupostària	9
3. Estabilitat pressupostària i política fiscal en el context de la Unió Europea	21
4. Estabilitat pressupostària i autonomia política	29
5. Estabilitat pressupostària i finançament de la inversió	37
6. A tall de conclusió.....	45

1. L'OBJECTIU D'ESTABILITAT PRESSUPOSTÀRIA

L'estabilitat pressupostària ha esdevingut un valor en alça dins el quadre d'objectius bàsics de la política econòmica. Per a la Unió Europea, sobretot des de l'adopció de la moneda única, és un objectiu prioritari; l'OCDE recomana polítiques econòmiques en aquest sentit; i, no cal dir-ho, l'estabilitat pressupostària forma part essencial de les receptes habitualment recomanades pel Fons Monetari Internacional.

Avui pocs discutirien que una política econòmica sana s'ha de fonamentar en un marc d'estabilitat pressupostària, i que una situació de descompensació estructural als comptes públics és insostenible a mitjà i llarg termini i té efectes molt nocius sobre l'economia d'un país. No obstant això, les discrepàncies podrien començar a aparèixer en el moment en què intentéssim aprofundir-hi una mica més, a fi de determinar què entenem exactament per estabilitat pressupostària.

Per això, per ajudar a centrar aquesta qüestió, pot ser recomanable formular tres reflexions molt elementals. Primera: una certa visió pretesament keynesiana consistent en la

utilització discrecional del dèficit pressupostari avui ja és passada de moda. Sabem que és perjudicial, va ser abusivament utilitzada segons les circumstàncies electorals i va acabar conduint a un dèficit públic estructural. Segona: també és superada una visió fonamentalista de l'ortodòxia pressupostària, que prescriu, en qualsevol temps i lloc, i amb independència del context en què s'han d'aplicar, polítiques d'austeritat pressupostària i de dèficit zero. El qüestionament creixent del Consens de Washington (del qual l'austeritat pressupostària és una de les tres pedres cantoneres, juntament amb la liberalització dels mercats i les privatitzacions) no és sinó un reflex d'aquesta tendència. I només cal examinar les crítiques de Stiglitz per valorar la profunditat de les raons que avalen aquesta tendència.

La tercera reflexió no és sinó un corollari de les dues precedents: estabilitat pressupostària sí, però no dogmatisme pressupostari; o bé, vist des de l'altre costat, podríem afirmar: flexibilitat pressupostària sí, però no ús discrecional del pressupost. Altrament dit, en aquests moments hi ha un consens relativament ampli entorn d'una posició eclèctica, que es fonamentaria en la bondat de les polítiques d'estabilitat pressupostària i en el rebuig de l'ús discrecional del saldo pressupostari; però també en el

reconeixement de la importància que actuen els automatismes pressupostaris en les diverses fases del cicle econòmic, precisament com a factors d'estabilitat. Per tot això, l'estabilitat pressupostària és, com dèiem abans, un objectiu important de política econòmica, però al mateix temps cap país ni organisme internacional s'ha imposat la rígida cotilla del dèficit zero.

2. LES LLEIS D'ESTABILITAT PRESSUPOSTÀRIA

El contingut de les lleis

No és l'objectiu d'aquest apartat dur a terme un examen exhaustiu de les lleis d'estabilitat pressupostària (Llei 18/2001, de 12 de desembre, general d'estabilitat pressupostària [LGEP] i Llei Orgànica 5/2001, de 13 de desembre, complementària a la Llei general d'estabilitat pressupostària [LOCLGEP]). No obstant això, i atès que el propòsit d'aquesta nota és formular un conjunt de reflexions sobre les principals implicacions d'aquestes lleis, resulta inevitable destacar prèviament algunes de les línies bàsiques del seu contingut. Al nostre efecte, resulta especialment rellevant subratllar els punts següents:

- i) L'objectiu d'estabilitat pressupostària implica que tots els subjectes públics als quals resulta aplicable aquest objectiu han de mostrar una situació d'equilibri o superàvit pressupostari, computat en termes de capacitat de finançament. És a dir, la diferència entre els ingressos no financers, capítols 1 a 7, i les despeses no financeres, capítols 1 a 7, no pot ser negativa (art. 3.2 de la LGEP).

Això significa que les despeses de capital (capítols 6 i 7) fetes per les administracions públiques no poden ser finançades amb ingressos procedents de l'endeutament (capítol 9). Aquest objectiu és aplicable a cadascun dels nivells de govern que componen el sector públic espanyol, com també a les entitats integrades en el sistema de la seguretat social. Inclou, doncs, les administracions públiques espanyoles, com també tots aquells ens i organismes públics que en depenen que no es financin majoritàriament amb ingressos comercials (art. 2.1 de la LGEP).

- ii) La determinació de l'objectiu d'estabilitat pressupostària per al conjunt del sector públic, com també per a cadascun dels nivells de govern, pertoca al govern central, que l'establirà cada any amb caràcter triennal i l'enviarà a les Corts (art. 8 de la LGEP). Pel que fa a les comunitats autònomes (CA), s'estableix un mecanisme especial. D'una banda, el Consell de Política Fiscal i Financera (CPFF) haurà d'emetre un informe amb caràcter previ a la fixació d'aquest objectiu per part del govern central (art. 8.1 de la LGEP)

i 6.1 i 6.2 de la LOCLGEP). D'altra banda, un cop establert aquest objectiu per al conjunt de les CA, el CPFF haurà d'establir l'objectiu concret d'estabilitat pressupostària corresponent a cadascuna d'elles (art. 6.3 i 6.4 de la LOCLGEP). En el cas dels governs locals, s'estableix únicament que la determinació de l'objectiu d'estabilitat pressupostària per a les entitats locals requerirà l'informe previ de la Comissió Nacional d'Administració Local (art. 20.2 de la LGEP). Podem interpretar, doncs, que en aquest cas el govern central fixarà no només l'objectiu global per al conjunt dels governs locals, sinó també l'objectiu específic d'estabilitat pressupostària que correspon a cadascun dels ens locals.

- iii) L'eventual aprovació o liquidació dels pressupostos en situació de desequilibri pressupostari, en contravenció dels objectius d'estabilitat pressupostària establerts, dona lloc a l'adopció d'un conjunt de mesures correctores. El govern central assumeix la responsabilitat de vetllar pel compliment del principi d'estabilitat per al conjunt del sector públic (art. 7.2 de la LGEP).

Pel que fa als ens locals, aquells que incompleixin l'objectiu d'estabilitat bé en l'aprovació, bé en la liquidació del seu pressupost, seran obligats durant els tres mesos següents a elaborar un pla econòmic i financer per a la seva correcció (art. 22.1 de la LGEP). Aquest pla es remetrà al Ministeri d'Hisenda perquè en faci un seguiment (la Llei no estableix la necessitat que sigui aprovat) (art. 22.2 de la LGEP). El Ministeri disposarà d'àmplies facultats per acordar l'autorització de determinades operacions, com també per aconseguir informació (art. 21 i 24 de la LGEP).

En el cas de les CA, les lleis atribueixen una sèrie de facultats al CPFF. Així, les CA que, en l'aprovació o la liquidació dels seus pressupostos, incompleixin l'objectiu d'estabilitat pressupostària estaran obligades a elaborar un pla econòmic i financer de sanejament, que haurà de ser tramès al CPFF (amb l'aprovació prèvia de l'assemblea legislativa de la CA, en el cas que el desequilibri es verifiqui en el moment de l'aprovació del pressupost; art. 8.1 de la LOCLGEP), el qual disposarà de la facultat de valorar la idoneïtat de les

mesures proposades per a la correcció del desequilibri pres-supostari i podrà requerir, si ho estima convenient, la presentació d'un pla nou (art. 8.3, 8.4, 8.5 i 8.7 de la LOCLGEP). En tot cas, el Ministeri d'Hisenda assumeix la responsabilitat del seguiment de les mesures adoptades per les CA per a la correcció del desequilibri pressupostari (art. 8.6 de la LOCLGEP).

Marges per a la interpretació

Hem volgut limitar a aquests punts la descripció de les lleis d'estabilitat pressupostària perquè en resumeixen, segons el nostre parer, els punts essencials, i perquè es tracta de constatacions la interpretació de les quals resulta difícilment controvertible: els diversos nivells del sector públic espanyol (incloent-hi les administracions públiques, com també els ens i els organismes públics els recursos dels quals no procedeixen majoritàriament d'ingressos comercials) han de complir obligatòriament l'objectiu d'estabilitat pressupostària, la qual cosa significa que els ingressos no financers han de ser, com a mínim, iguals a les despeses no financeres. Aquest objectiu d'estabilitat pressupostària serà determinat anualment pel govern central, si bé,

pel que fa a les CA, la concreció de l'objectiu individual per a cadascuna d'elles competirà al CPFF (la qual cosa permetria, aparentment, que determinades CA poguessin incórrer en dèficit, sempre que aquest dèficit fos, com a mínim, compensat pel superàvit d'altres CA). En tot cas, l'incompliment de l'objectiu d'estabilitat pressupostària obligaria els governs que hi haguessin incorregut a l'adopció de severes mesures correctores, sota la supervisió i el control del govern central.

Aquests sembla que són, hi insistim, els punts bàsics de les lleis d'estabilitat pressupostària. Sobre la interpretació d'aquests extrems no sembla que hi hagi massa dubtes. No obstant això, tot i que sigui molt breu i sintètica, aquesta descripció de la normativa recent sobre estabilitat pressupostària resultaria incompleta si no assenyaléssim que tanmateix resulta sensiblement imprecisa i ambigua en alguns punts importants. Tant és així que la indefinició sobre aquests punts permet que tinguin lloc interpretacions diferents, i fins i tot contradictòries, respecte al sentit general d'alguns dels extrems que acabem d'assenyalar. Apuntem, encara que sigui només molt concisament, alguns d'aquests elements d'ambigüitat:

- i) En primer lloc, pel que fa a la mateixa definició d'equilibri o estabilitat pressupostària, la Llei, com hem assenyalat, estableix inequívocament que cal entendre'n una situació de superàvit o dèficit zero. D'altra banda, però, les invocacions al Pacte d'Estabilitat i Creixement de la Unió Europea (formulades als articles 1 i 3.1 de la LGEP) poden projectar dubtes sobre l'abast real d'aquesta interpretació, ja que, com és sabut, aquest Pacte no estableix l'obligatorietat del dèficit zero, sinó que admet una certa flexibilitat en el dèficit en què poden incórrer els diversos països de la UE. Aquest dèficit no pot ultrapassar el 3% del PIB, llevat de situacions excepcionals de caràcter recessiu.
- ii) En segon lloc, de les lleis d'estabilitat sembla que es desprengui que l'obligatorietat del compliment de l'objectiu d'estabilitat (és a dir, la impossibilitat d'incórrer en dèficit) tindrà caràcter anual. No obstant això, algunes de les disposicions d'aquestes lleis (concretament, l'article 4 i, sobretot, el 8.1 de la LGEP) sembla que donen a aquest requisit una dimensió

més aviat plurianual, la qual cosa podria permetre una interpretació flexible, en el sentit d'acceptar l'existència de dèficit en un exercici determinat, sempre que en el conjunt del termini plurianual considerat no tingués lloc una ruptura de l'objectiu d'estabilitat, tal com ha estat definit.

- iii) En tercer lloc, les mateixes lleis d'estabilitat admeten l'existència de circumstàncies en les quals, de manera excepcional, es podria justificar l'existència de dèficit pressupostari (art. 7.3 de la LGEP i 3.3 de la LOCLGEP). És cert que en aquest cas s'hauria d'aprovar un pla econòmic i financer de sanejament a mitjà termini, per a la seva correcció, semblant al que hem esmentat en un punt anterior per a la correcció de les situacions d'incompliment de l'objectiu d'estabilitat. Aquesta possibilitat, però, obre una porta sobre l'abast real de la qual resulta difícil formular pronòstics.

El tractament del sector públic empresarial

D'altra banda, cal subratllar que el tractament que donen les lleis d'estabilitat pressupostària al sector públic empresarial resulta, si més no, imprecís. Queda clar, com ja hem assenyalat, que els ens i organismes públics els recursos dels quals no procedeixin majoritàriament d'ingressos comercials queden enquadrats en el mateix tractament que les administracions públiques. En canvi, però, resulta difícil preveure quin serà el criteri d'estabilitat aplicable a la resta d'entitats públiques empresarials i empreses públiques (esmentades a l'article 2.2 de la LGEP). L'article 3.3 de la LGEP admet una gran flexibilitat interpretativa, en indicar que s'entendrà per estabilitat la posició d'equilibri financer, a la qual s'accedirà, si escau, mitjançant l'adopció d'estratègies de sanejament que evitin o minvin les pèrdues i puguin aportar beneficis adequats a l'objecte social o institucional d'aquestes entitats.

Aquesta formulació mereixeria dos breus comentaris. D'una banda, si, com sembla lògic, per equilibri financer hom entén un resultat positiu en el compte d'explotació, les empreses públiques podrien finançar la inversió amb endeutament sense cap altre problema, a diferència del que succeeix amb les

administracions públiques, ja que això no afectaria el seu compte d'exploració. D'altra banda, el tenor literal de l'article 3.3 sembla que admet clarament la possibilitat de resultats amb pèrdues, sempre que hi hagi les estratègies de sanejament adequades. En general, aquesta línia de raonament sembla aplicable a les entitats empresarials dels diferents nivells de govern, si bé una lectura atenta de les lleis permet apreciar algunes diferències de matís entre el tractament donat a les CA (art. 11 de la LOCLGEP) i a les entitats locals (art. 25 de la LGEP).

Alguns problemes

Les lleis d'estabilitat pressupostària contenen, doncs, prou elements d'ambigüitat com per admetre que en la seva execució pràctica hi haurà marges de flexibilitat en més d'un punt relativament important. Caldrà, doncs, esperar el seu desenvolupament reglamentari (al qual, per cert, es remeten les mateixes lleis en més d'una ocasió) i a la seva aplicació en concret per part de les autoritats responsables de la seva execució. Amb tot, hi ha uns punts la regulació dels quals sembla clara i als quals cal prestar una certa atenció. En especial, ens referirem a tres d'ells: en primer lloc, els límits i els marges

de maniobra de les polítiques d'estabilitat en el context de la UE; en segon lloc, la limitació que les lleis poden representar per a l'autonomia de les CA i dels ens locals; i en tercer lloc, els efectes de les lleis sobre el finançament de la inversió.

3. ESTABILITAT PRESSUPOSTÀRIA I POLÍTICA FISCAL EN EL CONTEXT DE LA UNIÓ EUROPEA

El procés d'integració europea ha comportat un estrenyiment dels marges de maniobra de què disposaven els estats membres de la UE per dur a terme polítiques fiscals discrecionals. És a dir, per a la utilització del pressupost amb caràcter discrecional per tal d'aconseguir determinats objectius de política econòmica. De manera que, per fonamentar la prudència amb la qual s'han d'adoptar aquesta mena de polítiques, a la consideració de tipus doctrinal que assenyalàvem al primer apartat hauríem d'afegir, en el cas dels països integrants de la UE, aquest altre factor de singular importància.

Aquestes limitacions són de dos tipus. D'una banda, hi ha una limitació de fet. La pertinença a un espai econòmic integrat redueix sobre manera l'efectivitat de les polítiques fiscals dutes a terme per un dels membres de la Unió, perquè en un marc d'economia oberta els efectes d'aquestes polítiques sobre la demanda agregada s'escampen per tots els altres països i no es poden internalitzar dins el país que les impulsa. De manera que no s'obtenen els efectes desitjats (expansius o contractius) sobre la demanda interior i, en canvi, es generen

desequilibris preocupants en matèria de preus, tipus d'interès i equilibri exterior. Aquesta és la raó per la qual als països descentralitzats la funció d'estabilització és assignada típicament al govern central i, també, per la qual, les experiències de polítiques d'estabilització dutes a terme per un sol país a la Unió Europea, sense la necessària coordinació amb els altres (com va ser, paradigmàticament, la del primer govern socialista de Mitterrand a França, el 1981), tenen a la fi efectes clarament contraproductius.

L'altra és una limitació de caràcter legal (o polític, si voleu) i ve imposada pel Pacte d'Estabilitat i Creixement, acordat pel Consell de la UE el 1997. El Pacte –que prolonga en definitiva per a després de l'entrada en vigor de la moneda única les condicions de convergència establertes al Tractat de Maastricht–, limita les possibilitats de dèficit i endeutament dels estats membres de la Unió i pretén garantir la disciplina pressupostària entre els països de la zona euro. Els motius i els continguts d'aquest pacte són relativament coneguts. El fonamental és que, un cop adoptada la moneda única, no podem deslligar política fiscal i política monetària. D'altra banda, no serveix de res dur a terme una política monetària rigorosa contra la inflació si paral·lelament no hi ha una política pressupostària que vagi en la

mateixa direcció. És més, una política pressupostària excessi-vament laxa podria tenir com a resultat que, per compensar, la política monetària hagués de ser extremadament rigorosa en matèria de tipus d'interès, amb efectes negatius sobre el creixement. A més, en un context de moneda única, els “excessos” pressupostaris d'un país podrien repercutir negativament en els altres, perquè els mercats en transmetrien els efectes, i això es podria traduir en la pèrdua de valor de la moneda única i l'augment dels tipus d'interès.

Hi ha, doncs, raons poderoses per adoptar una coordinació efectiva de polítiques pressupostàries en el marc de la Unió Europea i, més concretament, entre els diversos països que formen part de la zona euro. Aquesta coordinació existeix i es tradueix en l'obligació de complir amb les limitacions que imposa el Pacte d'Estabilitat i Creixement; a saber: el dèficit públic dels estats membres no ha d'ultrapassar el 3% del PIB; aquest lílindar només podria ser superat en cas que concorreguessin circumstàncies excepcionals (una recessió del 2% del PIB o bé, en cas que no s'arribi a aquest percentatge, si l'estat membre pot acreditar circumstàncies excepcionals de tipus recessiu); si té lloc un dèficit excessiu (és a dir, de més del 3% sense que hi

hagi circumstàncies excepcionals), l'estat membre que hi incorregués hauria d'adoptar mesures immediates encaminades a la seva eliminació i, en cas que no ho fes, el Consell hauria d'adoptar mesures de sanció (mitjançant un dipòsit no retribuït, que es podria transformar en una multa, en cas que no tinguessin lloc les correccions oportunes). Les disposicions del Pacte d'Estabilitat i Creixement i, més enllà d'això, les mateixes implicacions de la integració monetària, obliguen a una estreta coordinació pressupostària entre els països membres de la Unió Europea. Aquesta coordinació, duta a terme pel Consell i la Comissió, es tradueix en la vigilància i el seguiment dels pressupostos nacionals i en l'adopció freqüent de recomanacions als estats membres la política pressupostària dels quals s'hauria de revisar.

Ara bé, la coordinació i la fixació de límits no representen absència de flexibilitat. La política pressupostària que es desprèn de les orientacions emanades del Pacte d'Estabilitat i Creixement persegueix, sens dubte, l'objectiu de l'estabilitat, però no entronitza dogmàticament, com una rígida cotilla, l'obligatorietat del dèficit zero. Al contrari, situa el límit de dèficit en el 3% i, d'altra banda, admet que es pot superar aquest percentatge

quan les circumstàncies recessives ho justifiquin. I, de fet, podem comprovar com a tots els països, començant pels Estats Units, l'amenaça recessiva insinuada l'any 2001 va trobar la resposta d'uns pressupostos amb un cert nivell de dèficit. Podem afirmar, en aquest sentit, que el fet de pretendre fixar sempre i a tot arreu el saldo pressupostari en situació d'equilibri o de superàvit respon més a un fonamentalisme ideològic que no pas a raons econòmiques.

En aquest sentit, hauríem de distingir clarament entre dues circumstàncies. Una cosa és l'ús discrecional del dèficit pressupostari per assolir determinats objectius de regulació de la demanda agregada, que hauria d'estar, en efecte, fortament limitat, i una altra cosa és acceptar que els mateixos automatismes del pressupost (tant per la banda dels impostos com de la despesa pública) poden i han de conduir al fet que en situacions recessives tinguin lloc situacions de dèficit, les quals, al seu torn, tenen un efecte estabilitzador summament positiu sobre el conjunt de l'economia. En aquest cas, l'objectiu de l'estabilitat (econòmica general) demandaria precisament un pressupost amb un cert nivell de dèficit i no un pressupost en equilibri o superàvit.

Aquesta és, en realitat, la situació. Des d'aquesta perspectiva, les lleis d'estabilitat pressupostària representen una limitació (autoimposada, certament) de la capacitat d'actuació dels poders públics espanyols (i, d'una manera especial, del govern central) davant moments recessius, que no es desprèn, com s'ha posat de manifest, del Pacte d'Estabilitat i Creixement de la UE, ni s'ha aplicat en cap altre país. Suposa, doncs, actuar en desavantatge respecte a ells i no respon a l'interès general de l'economia espanyola.

26

Una qüestió diferent, i en la qual no entrarem en aquesta reflexió, és quin és el nivell de govern més adient per dur a terme, amb totes les limitacions que es vulguin, la funció d'estabilització a la UE. Abans hem assenyalat que en un espai econòmic integrat hi ha diverses raons que aconsellen atribuir aquesta funció al govern central. En el nostre cas, aquest govern hauria de ser la UE. En part, el "govern" europeu exerceix aquesta funció, però ho fa més aviat coordinant els pressupostos nacionals (i, així i tot, amb unes facultats decisòries molt limitades) i no tant exercint aquesta funció amb el seu pressupost propi, que resulta manifestament limitat (per raons de dimensions i de restriccions, precisament, per incórrer en dèficit) per fer aquest paper. Ens trobem, així,

amb el fet que els estats membres, que tenen un pressupost elevat i en els quals resideix encara la titularitat de la política fiscal, no poden realment dur a terme una política d'estabilització digna d'aquest nom per les limitacions legals i econòmiques existents. I que el "govern europeu", que seria l'adient per dur-la a terme (sempre, no cal insistir-hi, sense abusar del seu ús discrecional), no té els mitjans legals i econòmics per fer-ho. Com en tantes altres qüestions, el desajustament entre el ritme de la integració política i el de la integració econòmica va clarament en detriment dels interessos dels ciutadans de la Unió Europea.

4. ESTABILITAT PRESSUPOSTÀRIA I AUTONOMIA POLÍTICA

Entre les principals implicacions de les lleis d'estabilitat pressupostària hi ha la seva possible incidència en l'àmbit competencial dels governs autonòmics i locals consagrat per l'Estat de les autonomies. Les lleis impliquen, com hem apuntat més amunt, la fixació de límits a la potestat pressupostària d'aquests governs per part del poder central. En primer lloc, la prohibició d'incórrer en dèficit que estableixen les mateixes lleis o, altrament dit, la impossibilitat de finançar despeses de capital mitjançant el recurs a l'endeutament. En segon lloc, la posició predominant que les lleis atribueixen al govern central per establir anualment els objectius concrets d'estabilitat (sempre respectant, naturalment, la impossibilitat d'incórrer en dèficit), com també la seva distribució entre els diferents nivells de govern. En tercer lloc, finalment, les àmplies facultats que les lleis atorguen al poder central per controlar el compliment d'aquests objectius i per adoptar, si s'escau, mesures correctores sobre les hisendes subcentrals.

Aquest conjunt de facultats restringeix, això sembla indubtable, el grau d'autonomia

financera i pressupostària del qual gaudien fins ara les CA i els ens locals per decidir sobre el volum del seu pressupost i la manera de finançar-lo. El que cal dilucidar és si aquesta limitació de l'autonomia financera envaeix competències reconegudes consti-tucionalment; si, en cas que sigui així, això es fa en virtut d'un títol competencial residenciat en el poder central de jerarquia superior respecte al que ara podria ser vulnerat; i, finalment, si hi hauria altres solucions davant l'existència d'un possible conflicte entre dos principis constitucionals igualment defensables i positius.

Del simple enunciat d'aquestes tres qüestions es pot desprendre quina és la línia d'anàlisi que es considera més raonable. És cert que el govern central té una responsabilitat especial, reconeguda constitucionalment, en la definició de les bases i de la coordinació general de l'activitat econòmica (art. 149.1.13 de la Constitució espanyola). Aquesta funció hauria de comportar la possibilitat d'establir determinats objectius en matèria de despesa pública, dèficit i endeutament (i tot això a nivell agregat) i vetllar pel seu compliment. I aquesta comesa, amb un sector públic que presenta un elevat grau de descentralització, no es pot dur a terme si no comprèn les magnituds corres-

ponents als governs subcentrals, és a dir, les comunitats autònomes i els governs locals.

Ara bé, aquest principi s'ha d'aplicar de manera compatible amb un altre principi també consagrat constitucionalment, com és el del respecte a l'autonomia de les CA i, en un grau diferent, dels ens locals. L'article 156.1 de la CE estableix que les CA gaudiran d'autonomia financera per al desenvolupament i l'execució de les seves competències, i l'article 140 garanteix l'autonomia dels municipis. Segons el nostre parer, resulta clar que les disposicions contingudes a les lleis d'estabilitat representen una greu limitació d'aquesta autonomia, fins al punt que en fan difícil l'exercici en els termes previstos a la Constitució. L'autonomia financera comprèn, efectivament, la pressupostària, i aquesta ha d'incloure la possibilitat de poder triar entre modalitats alternatives de recursos, incloent-hi l'endeutament, per finançar la despesa. L'opció entre finançar aquesta despesa mitjançant impostos o mitjançant endeutament ha de pertocar, bàsicament, als mateixos governs autonòmics (i, si escau, als locals). Aquesta restricció de l'autonomia financera resulta encara més greu si entenem que, a més, té conseqüències limitadores sobre la mateixa autonomia política, en el sentit que redueix seriosament la capacitat d'autogovern de les comunitats autònomes.

Tenim, doncs, dos principis –tots dos amb un fonament constitucional– que, en part, entren en contradicció. En aquest cas, cap d'ells no es pot imposar totalment. Cal tractar d'arribar a un equilibri entre ells, la qual cosa representa, indirectament, que cap dels dos no pot ser assolit de manera íntegra. Les lleis d'estabilitat pressupostària no són, en aquest sentit, satisfactòries, ja que sacrifiquen completament el principi d'autonomia financera a les facultats del govern central per dirigir l'activitat econòmica general.

El govern central ha de poder exercir la responsabilitat d'establir uns objectius agregats en matèria de despesa pública, dèficit i endeutament, però això no es pot fer fins al punt de deixar sense contingut l'autonomia dels governs autonòmics (i locals) en aquesta matèria. Cal que hi hagi uns marges, que poden ser més o menys estrets, però no inexistents, dins els quals aquests governs puguin disposar d'una certa capacitat de decisió. L'amplitud d'aquests marges pot ser més o menys discrecional, d'acord amb la visió més o menys centralista del govern central, i en tot cas pertocarà al Tribunal Constitucional determinar quina és l'amplitud mínima per sota de la qual l'autonomia d'aquests governs quedaria anul·lada. El que sembla clar, però, és que la

tècnica per fer compatibles aquests dos principis en aparença contradictoris (el del govern central en qüestions econòmiques de caràcter general i el dels governs autonòmics i locals en l'autonomia precisa per determinar el seu pressupost) només pot ser la de fixar uns límits a aquesta autonomia en matèria de dèficit i endeutament.

Avui, de fet, aquests límits ja existeixen. En el cas de les comunitats autònomes, són de dos tipus: d'una banda, han de destinar íntegrament el seu endeutament a finançar despeses de capital (la qual cosa representa, indirectament, que hi ha d'haver un estalvi corrent positiu); de l'altra, la càrrega financera (que és la suma de l'amortització i els interessos) no pot ultrapassar un determinat percentatge dels ingressos corrents. Per a les entitats locals regeixen també, actualment, dues limitacions. A part de la primera de les ja esmentades, hi ha un límit quantitatiu sobre el volum d'endeutament en relació amb el total del pressupost. El govern central pot entendre que amb aquestes limitacions no n'hi ha prou per assegurar el compliment dels seus objectius i, en aquest cas, podria endurir-les, afegint-hi condicions addicionals. Podria establir, per exemple, que les despeses de capital dels governs autonòmics i locals s'hagin de finançar, com a mínim, en un

percentatge determinat amb càrrec a l'estalvi corrent de l'exercici, la qual cosa circumscriuria, més que no pas avui, el recurs a l'endeutament per finançar aquesta mena d'operacions. El que resulta summament discutible és que pugui anul·lar totalment la possibilitat de finançar les despeses de capital mitjançant endeutament, sense que això representi, a part d'altres perjudicis, una greu ruptura del principi d'autonomia financera que consagra la Constitució.

Fins aquí la relació entre els dos principis confrontats pel que fa al contingut material de les mesures que s'han d'adoptar. No obstant això, l'eventual conflicte entre aquests dos principis no acaba aquí. Hi ha també una qüestió de procediment summament important, que afecta a quin nivell de govern i mitjançant quines fórmules cal decidir aquests objectius agregats en matèria de dèficit i d'endeutament. És clar que, en aquest terreny, al govern central li correspon un paper preminent. Pot el govern central, però, en la determinació d'aquests objectius, ignorar la voluntat dels altres nivells de govern? La determinació d'aquests objectius (és a dir, si el dèficit i l'endeutament han d'assolir una magnitud o altra) s'ha de fer per imposició del govern central, o bé per mitjà d'un procediment d'acord amb els altres nivells de govern?

També aquí s'obren alternatives contraposades. Una és la pròpia d'un Estat centralista: el govern central decideix, imposa als altres i es dota després d'uns mecanismes de vigilància i de sanció. Una altra és la que seria congruent amb un Estat descentralitzat: el govern central negocia amb els altres nivells de govern, s'assoleixen acords que expressen necessàriament un compromís i reflecteixen la voluntat dels diversos nivells (naturalment, tot plegat sota la iniciativa i la coordinació del govern central) i després s'adopten mecanismes de responsabilització mútua en el compliment d'aquests objectius. Són dos enfocaments diferents: el primer es basa en l'existència d'un únic centre de poder i de mecanismes repressors per assegurar el compliment del que aquest centre disposa; el segon en l'existència de mecanismes més complexos per conformar la voluntat col·lectiva i la corresponsabilització dels diferents nivells de govern per assegurar el compliment del que s'ha acordat. És clar que aquest segon enfocament és el que resultaria coherent amb un Estat descentralitzat i respectuós amb l'autogovern de les comunitats autònomes. No és tan clar, en canvi, que sigui aquest —i no el primer— l'enfocament que inspira les lleis d'estabilitat pressupostària que estem comentant.

5. ESTABILITAT PRESSUPOSTÀRIA I FINANÇAMENT DE LA INVERSIÓ

La tercera de les implicacions de les lleis d'estabilitat pressupostària que cal examinar té a veure amb el finançament de la inversió pública. Aquí no entrem en la qüestió de si és o no aconsellable que els governs disposin d'un marge de flexibilitat pressupostària superior al que possibiliten aquestes lleis per poder afrontar circumstàncies recessives, ni si aquestes lleis envaeixen competències d'altres nivells de govern, fins al punt de comprometre'n seriosament l'autonomia, que són les qüestions tractades als punts anteriors. Aquí és necessari examinar fins a quin punt l'aplicació d'aquestes lleis pot tenir conseqüències especialment greus sobre el nivell d'inversió que seria desitjable dur a terme.

Des d'una perspectiva estrictament econòmica, sembla raonable que la inversió pública (i, en general, les despeses de capital) sigui finançada, en bona mesura, a través de l'endeutament. En relació amb aquesta qüestió, podem fer algunes observacions:

- a) *La idoneïtat de l'endeutament per al finançament de la inversió.* L'endeu-

tament és especialment adient per finançar despeses d'inversió. Atès que les inversions generen beneficis intemporals, resulta aconsellable que el cost del seu finançament es reparteixi també de manera intemporal. El finançament mitjançant impostos o taxes recauria, en la seva totalitat, sobre els ciutadans actuals, la qual cosa conduiria a una inversió subeficient, ja que aquests ciutadans tendrien a dedicar menys impostos dels necessaris per a una despesa de la qual ells no gaudirien íntegrament. Per la mateixa raó, per cert, l'endeutament no resulta apropiat per finançar despeses corrents o de funcionament, que són íntegrament consumides pels ciutadans presents, els quals podrien tenir un poderós incentiu, en cas que les financessin mitjançant l'emissió de deute, a consumir més del que seria desitjable, desplaçant-ne la càrrega a les generacions futures.

b) Limitacions per motius d'eficiència. No tota la inversió s'ha de finançar, però, per mitjà de l'endeutament. En primer lloc, perquè encara que se'n beneficiïn, les generacions futures no participen en la presa de decisions. Sembla raonable,

doncs, que una part del finançament es faci amb l'estalvi de l'exercici o els exercicis anteriors. D'altra banda, els agents privats tampoc no financen l'import total de la inversió mitjançant endeutament. Per a això fan servir l'estalvi acumulat, o bé recorren a l'emissió de capital mitjançant accions. Les administracions públiques no poden utilitzar sempre aquest procediment, però sí que poden fer una aportació inicial proporcionalment més important de la que es derivaria estrictament del càlcul de la distribució intertemporal dels beneficis generats per aquesta inversió.

- c) *Endeutament i objectius macroeconòmics.* Com ja hem assenyalat en un apartat anterior, l'endeutament dels governs subcentrals pot ser, a més, objecte de limitacions per raons d'índole macroeconòmica. En la mesura que el compliment dels objectius agregats en termes de deute, dèficit i despesa pública és especialment responsabilitat d'altres nivells de govern, aquests poden establir determinats límits a l'endeutament dels governs regionals i locals, sempre que aquestes restriccions

deixin un marge adequat per a l'exercici de la seva autonomia.

En definitiva, una part apreciable de la inversió, tot i que probablement no tota, s'ha de finançar mitjançant el recurs a l'endeutament. No obstant això, l'endeutament no s'ha de fer servir, com ja hem dit, per al finançament de la despesa corrent. Això significa que els governs subcentrals han de generar sempre estalvi corrent, ja que els recursos procedents d'impostos, taxes i transferències han de servir per finançar tota la despesa de funcionament i una part de la inversió; i en els exercicis posteriors han de disposar, a més, del marge necessari per atendre la càrrega financera derivada de l'endeutament dels anys anteriors.

El finançament parcial de la inversió pública mitjançant l'endeutament és, doncs, una regla que respon, com hem vist, a la lògica econòmica i a raons d'eficiència; és el que aconsellen les recomanacions dels organismes internacionals i, molt especialment, del Consell d'Europa; i no per casualitat, sinó responent precisament a aquest fonament econòmic, és també la regla de conducta dels altres agents econòmics. Quan les llars han de finançar una inversió (com ara l'habitatge) solen recórrer, almenys en part, a l'endeutament. Naturalment, fan els seus càlculs

i assumeixen una càrrega financera que resulti compatible amb la seva capacitat d'estalvi; i, si poden, utilitzen una part de l'estalvi acumulat en el passat. Però a ningú no se li acudiria aconsellar als particulars que no poden adquirir un habitatge si no és finançant-lo íntegrament amb l'estalvi disponible. I el mateix passa amb les empreses. La inversió no es finança, òbviament, amb càrrec al compte de resultats, sinó mitjançant ampliacions de capital, o bé recorrent a l'endeutament. I després, naturalment, l'empresa, amb l'explotació de la seva activitat, ha de generar prou beneficis com per atendre les amortitzacions i la retribució dels capitals (propis o aliens) emprats per finançar aquesta inversió.

Les lleis d'estabilitat pressupostària, en entronitzar una definició de l'estabilitat pressupostària basada en la noció de superàvit o equilibri pressupostari, impedeixen finançar la inversió mitjançant l'endeutament i trenquen amb aquesta lògica econòmica tan fonamental. Probablement encara no s'ha parat prou atenció a una disposició que pot tenir conseqüències greus. D'una banda, com hem assenyalat més amunt, la impossibilitat de recórrer a l'endeutament per finançar la inversió pública durà, sens dubte, a una reducció de la inversió i al fet que el nivell de capital públic se situï

per sota del que resultaria desitjable. Aquesta subdotació de capital públic és especialment preocupant al nostre país, on encara tenim uns nivells d'infraestructures i d'equipaments que estan clarament per sota dels que disposen altres països europeus, i on, per tant, la política més recomanable hauria de ser la d'estimular i no impedir l'acció inversora de les administracions públiques.

Els governs locals i, en menor mesura, els autonòmics, són, d'altra banda, les administracions inversores per excel·lència. Una part molt important de la inversió del conjunt de les administracions públiques la duen a terme aquests nivells de govern. Els ens locals, per exemple, que amb prou feines arriben al 13% de la despesa pública total, efectuen, en canvi, entre un 35 i un 40% de la inversió total de les administracions públiques. Les limitacions amb les quals toparan ara, a partir de les lleis d'estabilitat, poden representar una seriosa frenada a aquesta activitat inversora. Passarà, així, que mentre que, d'una banda, hi ha una necessitat d'inversió pública evident (en aquest camp, encara no hem fet el procés de convergència amb els altres països de la UE), de l'altra, les administracions que haurien de contribuir a cobrir aquesta distància es trobaran amb unes restriccions pràcticament insalvables

per tal de fer-ho. És possible que en aquesta conjuntura s'obri la via per a l'entrada del sector privat en el finançament d'una part de la inversió pública, especialment quan aquesta, com pot succeir en determinades infraestructures, ofereixi oportunitats de rendibilitat a la inversió privada.

Finalment, cal assenyalar que les lleis, tal com s'han formulat, representen un tracte discriminatori en contra dels governs (autonòmics i municipals) que han dut a terme una política més sanejada en el passat. Es tracta, probablement, d'un efecte no desitjat de la nova normativa, però la seva aplicació farà que els diversos governs puguin consolidar, tot i que no incrementar, els seus nivells actuals d'endeutament. Això vol dir que aquells que hagin dut a terme, durant els anys precedents, una política financera relativament ambiciosa —i fins i tot imprudent— en aquesta matèria, i s'hagin situat a tocar dels límits legals, sortiran beneficiats respecte a aquells altres que hagin seguit una política més prudent, tal vegada programant per al futur, de manera esglaonada i gradual, el finançament d'una inversió que ara ja no podran dur a terme.

6. A TALL DE CONCLUSIÓ

Les lleis d'estabilitat pressupostària impediran, en el futur, finançar la inversió mitjançant el recurs a l'endeutament. Aquesta és la conseqüència més clara i indiscutible de les disposicions contingudes en aquesta normativa, que d'altra banda deixen més d'un punt pendent de concreció.

Aquest fet té tres tipus de conseqüències especialment greus, i sobre les quals hem volgut cridar l'atenció en aquesta nota. En primer lloc, restringeix més enllà del que seria raonable la flexibilitat del pressupost per adaptar-se a situacions recessives, en les quals probablement resulti inevitable incórrer en algun nivell de dèficit, i estableix unes limitacions que van més enllà del que disposa la UE. En segon lloc, envaeix competències autonòmiques i locals amb vista a l'autonomia financera de la qual haurien de gaudir aquests governs per ordenar el seu pressupost i decidir entre les diverses opcions de finançament. En tercer lloc, té greus conseqüències sobre el finançament de la inversió pública i conduirà, probablement, a una situació en la qual les administracions públiques facin menys inversió de la que seria eficient, encara més tenint en compte el retard en equipaments i infraestructures que hi ha al nostre país.

FUNDACIÓ CARLES PI i SUNYER
D'ESTUDIS AUTONÒMICS i LOCALS

La Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autònomic i Locals és una entitat nascuda de l'impuls d'un conjunt d'autoritats locals de Catalunya. Té una vocació oberta i plural, i integra en el seu patronat persones procedents d'àmbits i institucions diverses.

La Fundació opera com un espai de discussió, elaboració i difusió d'idees en els àmbits del govern i la gestió dels municipis i les comunitats autònomes.

Els treballs i activitats de la Fundació integren perspectives diverses, des del dret, la ciència política, la gestió pública i l'economia pública, i recullen aportacions del món acadèmic català, espanyol i internacional, així com de càrrecs polítics i de professionals de l'administració pública.

La Fundació ha establert convenis i acords amb diferents institucions, universitats i centres d'investigació, amb els quals desenvolupa projectes en comú.

Ajuntament de Barcelona
Ajuntament de Girona
Ajuntament de Lleida
Ajuntament de Tarragona
Diputació de Barcelona
Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana
de Barcelona
Ministerio de Administraciones Públicas

Josep M. Ainaud de Lasarte
Enric Argullol Murgadas
Josep M. Bricall Masip
Francesc Caminal i Badia
Jaume Galofré i Crespi
Pere Grases González
Joan B. Isart i López
Ernest Maragall i Mira
Pasqual Maragall i Mira
Manuel Mas i Estela
José Mª Mena Álvarez

Josep Montilla Aguilera
Ramon Mullerat i Balmaña
David Pérez Maynar
Carles Pi-Sunyer i Arguimbau
Carolina Pi-Sunyer i Cuberta
Núria Pi-Sunyer i Cuberta
Oriol Pi-Sunyer i Cuberta
Antoni Serra i Ramoneda
Jordi Solé Tura
Guillem Vidal i Andreu
Eulàlia Vintró i Castells

President: *Àngel Garcia i Fontanet*
Vicepresident: *Antoni Castells i Oliveres*
Secretari: *Josep M. Socías i Humbert*
Directora: *Meritxell Batet i Lamaña*

ACTIVITATS

Seminaris de treball

Reunions intensives de discussió i intercanvi entre experts.

Presentacions tècniques

D'experiències de gestió i d'investigacions acadèmiques.

Jornades, Conferències i Taules Rodones

Sessions obertes de divulgació i debat.

Premi Carles Pi i Sunyer

Anualment es convocarà sobre temes que es considerin d'actualitat dins del marc dels estudis autonòmics i locals.

SERVEIS

Banc de Bones Pràctiques

Identifica, sistematitza i difon experiències innovadores de govern i gestió als municipis i les comunitats autònomes.

Observatori del Govern del Local

Recull, sistematitza i elabora tota mena d'informacions sobre la realitat dels governs locals, per a ser utilitzades per les administracions públiques, els partits polítics, els agents socials i el món acadèmic.

Documentació

Fons documental sobre govern local, autonomies i federalisme. La Fundació elabora amb aquest fons dossiers documentals monogràfics.

loc@l

Llista de correu electrònic sobre govern local, federalisme i autonomies

Arxiu Carles Pi i Sunyer

Arxiu particular de Carles Pi i Sunyer sobre la Guerra Civil i l'exili: correspondència i documents de l'època.

Informes Pi i Sunyer

Estudis en profunditat que analitzen l'estat de la qüestió en matèries com govern local, comunitats autònomes o justícia i realitzen propostes en funció d'aquestes anàlisis.

Estudis

Treballs de recerca de caràcter monogràfic impulsats per la Fundació.

Documents Pi i Sunyer

Compilacions de textos, ponències i articles d'interès per a governs locals i autonòmics. Es posaran també a l'abast tesis, tesines i treballs d'investigació acadèmica sobre la matèria.

Punts de Vista

Textos breus que presenten visions crítiques i propostes substantives adreçades a renovar la política i la gestió en els governs territorials.

Notes de Treball

Documents de síntesi dels Seminaris de Treball realitzats a la Fundació.

Quaderns de l'Arxiu Pi i Sunyer

Recull originals de l'Arxiu Pi i Sunyer en edicions crítiques, així com investigacions sobre la Guerra Civil, l'exili i el primer franquisme a Catalunya.

loc@l

Llista de correu electrònic sobre govern local,
federalisme i autonomies

loc@l és un instrument de comunicació entre gestors públics, càrrecs polítics, acadèmics i professionals interessats en temes de govern i gestió local i autonòmica.

A través de loc@l comparteixen informacions sobre seminaris, cursos i congressos, llibres i articles, novetats legislatives i jurisprudencials, investigacions en curs, pàgines web i d'altres notícies d'interès.

loc@l també és un mitjà senzill i eficaç per formular consultes, plantejar problemes, compartir inquietuds, difondre opinions, obrir debats i fer conèixer treballs i documents.

Subscriu-te enviant un missatge a local@pisunyer.org
o trucant al (34) 93 452 71 15.

Difongui els missatges a la llista enviant-los a:

local@pisunyer.org

Informes Pi i Sunyer

Informe Pi i Sunyer sobre Gobierno Local en España

Francisco Longo (dir.)

Informe Pi i Sunyer sobre Gobierno Local en las democracias avanzadas

Francisco Longo (dir.)

Informe Pi i Sunyer sobre Comunidades Autónomas 1995-1996

Manuel Ballbé, Joaquim Ferret (dirs.)

Informe Pi i Sunyer sobre la Justícia a Catalunya (versió en català i castellà)

Jaume Galofré (dir.)

Documents

1. *Regiones y ciudades ante la Unión Europea.*

2. *La Llei Municipal de Catalunya de 1934.*

3. *El acceso de los Entes Locales al Tribunal Constitucional y la protección de la Autonomía Local*

4. *Nuevas orientaciones en Política y Gestión Urbana*

5. *Federalismo y subsidiariedad en Italia*

6. *Estratègies per al desenvolupament econòmic i social en l'àmbit local*

7. *Optimizar la organización municipal: técnicas y experiencias para mejorar la eficiencia de los servicios locales*

8. *Mediació i resolució alternativa de conflictes als municipis*

9. *El nuevo ordenamiento de las autonomías locales en Italia: entre continuidad y reforma*

10. *Informe mundial y Declaración de Berlín sobre el futuro urbano. Urban 21*

11. Técnicas de gestión de calidad en la Administración Pública: CAF El Marco Común de Evaluación

12. La Gestión Pública Intergubernamental en la Unión Europea

13. Conferencia de Riga sobre la democracia local en los albores del siglo XXI

14. Los altos cargos: entre la política y la administración

15. Evaluación sobre la corrupción en España

16. Las actuaciones municipales en Cataluña en el ámbito de la inmigración

17. La política báltica de la Unión Europea. El caso de Kaliningrado

Punts de Vista

1. Fortalecer la conciencia de comunidad: ¿qué rol para los gobiernos locales?

Frank Benest

2. Notas sobre el principio de subsidiariedad y el gobierno local

Luciano Parejo

3. El futur dels ajuntaments: vuit visions

Diversos autors

4. Vint anys d'ajuntaments democràtics: opinions a la premsa

Diversos autors

5. El dictamen sobre la secesión de Quebec: un comentario

Carmen Chacón y Agustín Ruiz Robledo

6. Marketing de servicios municipales

Toni Puig

7. La Carta municipal de Barcelona en la reforma del Régimen Local

Tomàs Font

8. L'accés dels estrangers no comunitaris a la funció pública local: un canvi cap a la igualtat

Francesc Consuegra

9. Cargos locales y derecho fundamental a la participación política

Enrique Belda Pérez-Pedrero

10. La Llei Orgànica d'Universitats: Quina aportació al futur de la universitat?

Eva Pons

11. El conflicte d'Orient Mitjà: població, territori i poder polític

Pere Vilanova

12. Estabilitat pressupostària, autonomia i finançament de la inversió pública

Antoni Castells

Estudis

1. La Provincia en el Estado de las Autonomías

Diversos autors

2. Gestió pública del turisme. Manual per a les administracions locals de les zones interiors

Joan Cals (dir.)

3. El Consell Tributari Municipal de Barcelona. Diez años de actividad y de interpretación de las normas tributarias en la Hacienda Municipal: 1989-1998.

Diversos autors

4. Gobierno local y modelo gerencial. Reflexiones y propuestas para fortalecer la función directiva en los municipios

Diversos autors

5. Los retos de la Justicia en el siglo XXI. Reflexiones sobre la situación actual y las perspectivas de futuro del Poder Judicial.

Diversos autors

6. "El model europeu" de cohesió econòmica i social

Diversos autors

Notes de Treball

- 1. Las Administraciones Locales ante el futuro Estatuto de la Función Pública*
- 2. Proyecto de Ley Reguladora de la Jurisdicción Contencioso-administrativa*
- 3. Las Administraciones Locales ante la modificación de la Ley 30/1992, de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común*
- 4. Indicadores de gestión para las Entidades Públicas*
- 5. L'aplicació de la Llei de la intervenció integral de l'administració ambiental*
- 6. Contratación pública local: propuestas de reforma*
- 7. La mediació comunitària als Estats Units*
- 8. Gobernabilidad local y participación ciudadana*
- 9. Grans ciutats: la Carta Municipal de Barcelona*

Papers de recerca

- 1. La cooperación transestatal entre autoridades regionales y locales*
Neus Gómez
- 2. La descentralización en Barcelona y Birmingham*
Moisès Amorós
- 3. La devolution en el Reino Unido: Gales, Escocia e Irlanda del Norte*
Neus Oliveras
- 4. Gobierno Local y desarrollo en Suecia: el caso del Condado de Västerbotten*
Pedro Luis Pérez Guerrero
- 5. Reflexiones sobre la moción de censura al alcalde: evolución, comportamientos y regulación actual*
J. L. Martínez-Alonso Camps i Jaume Magre Ferran

Fulls de l'Observatori

1. *La descentralització de la despesa pública a Catalunya i Espanya*

2. *Quina seria la despesa local a Catalunya si es traspassen als ens locals competències en ensenyament, habitatge i polítiques d'ocupació?*

Quaderns de Jurisprudència

11 números per any

Fora de col·lecció

Anuario de Hacienda Local. 1998

Indicadors de gestió per a les entitats públiques

Documents AECA: Principis de comptabilitat de gestió, núm. 16

Barcelona: gobierno y gestión de la ciudad

Editat i distribuït per Ediciones Díaz de Santos,
tel. 91 431 24 82

Las balanzas fiscales de las Comunidades Autónomas (1991-1996)

Diversos autors

DISTRIBUCIÓ I VENDA

- Les publicacions de la Fundació es troben a les principals llibreries d'Espanya; entre d'altres, a Barcelona:
 - A la Llibreria de la Diputació (C/ Londres, 55. Barcelona, tel. 93 402 25 00)
 - A la Llibreria Marcial Pons (C/ Provença, 249. Barcelona, tel. 93 487 39 99)
- Distribuïdora Marcial Pons Tel. 91 304 33 03.

Quaderns de l'Arxiu Pi i Sunyer

1. *La situació a Catalunya i Espanya els anys 1945-1946 / Informe de les gestions fetes a Barcelona l'any 1947*

2. *Viure el primer exili: cartes britàniques de Pere Bosch i Gimpera, 1939-1940*

3. *Des dels camps. Cartes de refugiats i internats al Migdia francès l'any 1939*

4. *La cultura catalana a l'exili. Cartes d'escriptors, intel·lectuals i científics, 1939-1940*

Maria Campillo i Francesc Vilanova (eds.)

Documents d'Història

Sèrie història 1. *Franco a Barcelona*

Memòries d'en Carles Pi i Sunyer

1939. *Memòries del primer exili*

DISTRIBUCIÓ I VENDA

- Les publicacions de l'Arxiu es troben a les principals llibreries d'Espanya; entre d'altres, a Barcelona:
 - A la Llibreria de la Diputació (C/ Londres, 55. Barcelona, tel. 93 402 25 00)
 - A la Llibreria Marcial Pons (C/ Provença, 249. Barcelona, tel. 93 487 39 99)
- Distribuïdora Marcial Pons Tel. 91 304 33 03.